

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอจอมทอง กับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา กับครู วิชาการ โรงเรียนในเรื่องบทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมไปถึงการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตร และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนที่ใช้ เป็นกรณีศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรซึ่ง เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 39 โรงเรียน รวม 39 คน กลุ่มตัวอย่างครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่ 5 โรงเรียน รวม 55 คน ครูวิชาการโรงเรียน ขนาดกลาง 23 โรงเรียน รวม 114 คน และครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก 13 โรงเรียน รวม 24 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจากครูวิชาการทั้งหมด 193 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม และการศึกษารายกรณี โดยใช้กรอบความคิดการวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 7 ด้านคือ ด้านการเตรียม ความพร้อม ด้านการจัดโครงสร้างของ หลักสูตร ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านกรณีศึกษา กำกับ ติดตามและการประเมิน ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุงพัฒนา ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนจากผู้บริหารโรงเรียนครบตามจำนวนคือ 39 ชุด และจากครูวิชาการ 137 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.89 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดย การแจกแจงความถี่ และใช้ค่าร้อยละ ในส่วนของปัญหาการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์โดยใช้ค่า $\bar{X}$ และ S.D. ระดับของปัญหา 5 ระดับ สำหรับกรณีศึกษา (Case Study) วิเคราะห์เนื้อหาของคำสัมภาษณ์ และการสังเกต

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ในเรื่องบทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ทุกโรงเรียนได้มีการ จัดทำแผนพัฒนาเรียบร้อยแล้ว โดยผู้บริหารและคณะครูเป็นผู้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาที่ ชัดเจนเหมาะสมกับสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

พื้นฐานที่จำเป็นต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ สภาพของสังคมที่สถานศึกษา ตั้งอยู่ และแนวโน้มของการพัฒนา ความต้องการของท้องถิ่น ศักยภาพของสถานศึกษา และการ นำผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เบื้องต้นมาวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนด เป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนั้นยังได้มีการส่งเสริมให้มีการศึกษาหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 เพื่อให้คณะครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ โดยการจัดให้มีการประชุม ชี้แจง / ประชุมเชิงปฏิบัติการ และศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อ เอกสาร หรือ โรงเรียนนำร่อง

1.2 การจัดทำสาระของหลักสูตรนั้น พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้มีารส่งเสริมให้ คณะครูสามารถจัดทำสาระของหลักสูตร โดยให้ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบการจัดทำ หลักสูตร การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การสร้างเครือข่าย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ นอกจากนั้นผู้บริหารยังมีส่วนให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาและการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร โดยได้มีการประชุมชี้แจง จัดอบรมเชิง ปฏิบัติการ และการกำหนดสาระการเรียนรู้ การจัดทำแผนการเรียนรู้และเวลาเรียนด้วย

1.3 ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหาร ได้แสดงออกถึงภาวะผู้นำในการประสานโดยตรงกับทุกฝ่าย ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงาน มีการเชื่อมโยง บุคลากรทุกฝ่ายเข้าด้วยกัน และมีการประสานอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนา หลักสูตร ส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยในชั้นเรียน นอกจากนั้นยังได้มีการวางแผนการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนด้วย ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ กิจกรรมแนะแนว และ กิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภคในโรงเรียน ด้วยร้อยละที่ใกล้เคียงกัน

1.4 ในด้านการบริหารหลักสูตรนั้น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทุกโรงเรียน มีการ สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ การจัดสรรบุคลากรได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม งบประมาณ ความสามารถ การร่วมแก้ไขปัญหและให้คำปรึกษา การส่งเสริมให้มีการประชุมเชิง ปฏิบัติการในแต่ละกลุ่มสาระวิชา การจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอแก่การดำเนินงานเป็นต้น นอกจากนั้นผู้บริหารยังมีการสนับสนุนการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียน การสอน โดยได้สนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรม การผลิต และการจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเพียงพอ มีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่าง จริงจัง เพื่อมุ่งประสิทธิผลของการพัฒนา และทุกโรงเรียนจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร แก่ผู้ปกครองและชุมชนโดยการจัดประชุมผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ของโรงเรียน แก่โรงเรียนอื่น ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น วิธีจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่แก่เด็กนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนนั้นมีผู้บริหาร โรงเรียน เพียงร้อยละ 20.51 ที่ดำเนินการ

1.5 บทบาทด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมิน พบว่า ผู้บริหารของทุกโรงเรียนมีการปฏิบัติ โดยใช้วิธีเยี่ยมชั้นเรียน สังเกตการเรียนการสอน เพื่อทราบปัญหา มีการแนะนำช่วยเหลือและการติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ การนิเทศ ส่งผลให้บุคลากรเกิดขวัญและกำลังใจ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และผู้บริหารมีการประเมินผล การจัดทำหลักสูตร ที่ทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีร้อยละ 58.97

1.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 94.87 มีการนำผลการประเมินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามาปรับปรุงแก้ไข และผลของการประชุมของผู้นำของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ก่อให้เกิดความพึงพอใจ เกิดขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรภายในโรงเรียน

1.7 ด้านการปรับปรุงพัฒนา สรุปได้ว่า ผู้บริหารของทุกโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยร่วมบริจาคทุนทรัพย์ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และให้ร่วมเป็นคณะกรรมการอนุกรรมการ นอกจากนั้น ยังได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นมาให้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่นักเรียน ซึ่งจะทำในโอกาสพิเศษ และทำอย่างสม่ำเสมอ ด้วยร้อยละที่ใกล้เคียงกัน ผลของการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประสบความสำเร็จ และทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดคือ ครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่ ครูวิชาการโรงเรียนขนาดกลาง และครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้น สรุปในแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อมนั้น พบว่าเกือบทุกโรงเรียน ได้จัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว โดยโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดทั้งผู้บริหารและคณะครูเป็นผู้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาที่ชัดเจน เหมาะสมกับสถานการณ์ และเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการแสดงทัศนะ ด้วยร้อยละที่ใกล้เคียงกัน มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยคำนึงถึงสภาพของสังคมที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ความต้องการของท้องถิ่น และศักยภาพของสถานศึกษา ส่วนการนำสรุปผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบนั้น พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ทุกโรงเรียนมีการส่งเสริมให้มีการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 เพื่อให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ โดยการประชุมชี้แจง และประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้วยร้อยละที่ใกล้เคียงกัน

เช่นเดียวกับการศึกษาดูงาน จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ส่วนการจัดเอกสารประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ นั้น มีการปฏิบัติในโรงเรียนขนาดใหญ่ เพียงร้อยละ 44.44 เท่านั้น

2.2 บทบาทด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร พบว่า โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีการส่งเสริมให้คณะครูสามารถจัดทำสาระของหลักสูตร โดยให้ศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบ มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ แต่การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ นั้น พบในโรงเรียนขนาดใหญ่ถึงร้อยละ 62.96 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กลดลงไป ผู้บริหารมีส่วนร่วมให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด โดยการจัดให้มีการประชุมชี้แจง การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ นั้น โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก มีการปฏิบัติที่ตรงกันข้ามกัน และเกือบทุกโรงเรียนผู้บริหารมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร ได้แก่ การจัดประชุมชี้แจง การกำหนดสาระการเรียนรู้ แต่ในเรื่องของการจัดทำหน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียนนั้น โรงเรียนขนาดเล็กมีส่วนร่วมน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่

2.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรนั้น พบว่า การแสดงภาวะผู้นำในการประสานบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ได้มีการประสานโดยตรงกับทุกฝ่าย ประสานตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงาน และเชื่อมโยงต่อเนื่อง ด้วยร้อยละที่ใกล้เคียงกัน การกำหนดให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรนั้น พบในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง และเป็นการวิจัยในชั้นเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีเพียงร้อยละ 54.17 สำหรับการวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีการวางแผน โดยระบุกิจกรรมที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน และกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภคในโรงเรียน ตามลำดับ

2.4 ด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารเกือบทุกโรงเรียนมีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร โดย มีการจัดสรรบุคลากรได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม การร่วมแก้ไขปัญหาและให้คำปรึกษา ส่งเสริมให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ ส่วนการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ นั้น โรงเรียนขนาดเล็กจะพบได้เพียงร้อยละ 37.5 เท่านั้น โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี คือให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการใช้ และรวมไปถึงการผลิต และการจัดหาสื่อ นวัตกรรม อย่างเพียงพอ ในทุกโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจังเพื่อมุ่งประสิทธิผล ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการที่ใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกันโรงเรียนขนาดใหญ่ ทุกโรงเรียนจะมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชน โดยวิธีจัดประชุมผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และ

การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของโรงเรียนแก่โรงเรียนอื่น ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น ส่วนโรงเรียน ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก มีการปฏิบัติลดน้อยลงไป

2.5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมิน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีการปฏิบัติโดยการเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการเรียนการสอน การแนะนำช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สำหรับการติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ พบในโรงเรียน ขนาดใหญ่ ถึงร้อยละ 55.56 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ลดน้อยลงไป การนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในโรงเรียนขนาดกลางและ โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีเพียงร้อยละ 5.56 เท่านั้น และโรงเรียนส่วนใหญ่มี การประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2.6 บทบาทด้านการสรุปผลการดำเนินงาน การนำผลการประเมินการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษามาปรับปรุงแก้ไขนั้น พบในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนโรงเรียน ขนาดเล็กมีการปฏิบัติน้อย สำหรับการแสดงภาวะผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียน ส่งผลให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร ในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางเช่นเดียวกัน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมีเพียงร้อยละ 37.50 เท่านั้น

2.7 ส่วนในด้านการปรับปรุงพัฒนา ผู้บริหารเกือบทุกโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา โดยให้ร่วมเป็นคณะกรรมการ อนุกรรมการ และการบริจาคทุนทรัพย์ เพื่อสนับสนุน กิจกรรมด้วยร้อยละที่ใกล้เคียงกัน สำหรับการเชิญผู้ทรง คุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญมาช่วยงาน ให้ความรู้ ภูมิปัญญาแก่เด็กนักเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่มี การปฏิบัติ โดยจะกระทำในโอกาสพิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางผู้บริหารมี การประสานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรประสบความสำเร็จ ใกล้เคียงกัน แต่สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติที่แตกต่างออกไปและครูวิชาการ โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรก่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ด้วยร้อยละที่ใกล้เคียงกัน

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษากับครูวิชาการ ในเรื่องบทบาท ของผู้บริหารกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาว่าได้ปฏิบัติมาคิดเป็นร้อยละและนำมาเปรียบเทียบ โดยให้ครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหา ทั้ง 7 ด้าน สรุปได้ดังต่อไปนี้

3.1 เปรียบเทียบด้านการเตรียมความพร้อม พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูวิชาการ มีความเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องการจัดทำแผนเพื่อพัฒนา โดยผู้บริหารและคณะครูเป็นผู้กำหนด นโยบายและแผนพัฒนาที่ชัดเจนเหมาะสมกับสถานการณ์ แต่มีโรงเรียนส่วนหนึ่งที่คณะครูไม่มี ส่วนร่วมในการจัดทำ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

โดยได้วิเคราะห์ตามสภาพของสังคมที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ตลอดถึงการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน 2544 เพื่อให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ ส่วนใหญ่จะทำในรูปของการประชุมชี้แจงและ
ประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

3.2 ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร พบว่า การจัดทำสาระของหลักสูตร ทั้งผู้บริหาร
และครูวิชาการ มีความเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะครู สามารถ
จัดทำสาระของหลักสูตร โดยให้ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้
ตลอดถึงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนา หลักสูตร
การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร ส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยจัดประชุมชี้แจงและอบรมเชิง
ปฏิบัติการ

3.3 การเปรียบเทียบด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ในความคิดเห็นของ
ผู้บริหารและครูวิชาการนั้น ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ทั้งในเรื่องการแสดงภาวะผู้นำ
ในการประสานบุคลากร คือจะประสานโดยตรงกับทุกฝ่าย การกำหนดให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนา
หลักสูตร โดย จะเป็นการวิจัยในชั้นเรียน และการวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยเฉพาะ
กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และกิจกรรมแนะแนว จะมีเพียงบางเรื่องเท่านั้นที่มีความเห็นแตกต่าง
ได้แก่ การประสานงานอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน และกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภคใน
โรงเรียน

3.4 ในด้านการบริหารหลักสูตร ในความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการนั้น
พบว่า มีความเห็นที่สอดคล้องกัน ในเรื่อง การสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในการพัฒนา
หลักสูตร โดยจัดสรรบุคลากร ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งแก้ไขปัญหาและให้คำปรึกษาตลอด
ถึงจัดสรรงบประมาณ ในการดำเนินการ การสนับสนุนการใช้สื่อวัสดุกรรมและเทคโนโลยี พร้อม
ให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการใช้สื่อ การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจังเพื่อมุ่ง
ประสิทธิภาพ และการประชาสัมพันธ์หลักสูตร เป็นต้น จะมีความเห็นที่แตกต่างกันบ้างก็มี ได้แก่
การประชุมเชิงปฏิบัติการแต่ละกลุ่มสาระ หรือการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของโรงเรียน คือ
ผู้บริหารมีความเห็นว่าได้ปฏิบัติ แต่ครูวิชาการว่าได้ปฏิบัติน้อย

3.5 ส่วนการนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมินนั้น ผู้บริหารและครูวิชาการมี
ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ว่ามีการนิเทศการพัฒนาหลักสูตร โดยการเยี่ยมชั้นเรียนและแนะนำ
ช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา นอกจากนั้นยังได้มีการประเมินผลการจัดทำหลักสูตร แต่มีความเห็นที่
แตกต่างกันเล็กน้อยในเรื่องของ ผลของการนิเทศไม่ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ รวมไปถึงการ
ประเมินการจัดทำหลักสูตรที่ทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เป็นต้น

3.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ในความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการนั้น มีความเห็นที่สอดคล้องกัน ในเรื่อง การนำผลการประเมินการจัดทำหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไข และผลของการแสดงภาวะผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร ทำให้เกิดความพึงพอใจ เกิดขวัญและกำลังใจในการพัฒนา

3.7 ในส่วนของการปรับปรุงพัฒนา ในความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการ ส่วนใหญ่มีความเห็นที่สอดคล้องกัน ในเรื่อง การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นมาให้ความรู้ และโรงเรียนมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน แต่มีความเห็นที่แตกต่างกันเล็กน้อยในเรื่องการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ อนุกรรมการ ตลอดจนการประสานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่งผลให้การพัฒนาประสบผลสำเร็จ เป็นต้น

4. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของ โรงเรียนในอำเภอมองทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยได้แยกเป็นปัญหาที่ได้จาก ผู้บริหารสถานศึกษาและจากครูวิชาการโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ได้ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษา ตามขอบเขตของเนื้อหาทั้ง 7 ด้าน สรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อม ของผู้บริหารสถานศึกษา นั้นพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ คณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นมาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ขาดสื่อวัสดุอุปกรณ์คู่มือ ตลอดจนงบประมาณ ในส่วนของความรู้ ความเข้าใจหรือทักษะการทำงานเป็นทีมนั้น อยู่ในระดับน้อย แต่ที่เป็นปัญหามากสำหรับผู้บริหารคือ เวลา ไม่เพียงพอที่จะดำเนินการพัฒนา เนื่องจากเนื้อหาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรมีมาก

4.1.2 ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ในเรื่องของระยะเวลา การวิเคราะห์สาระหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลหรือการประเมินผู้เรียน รวมถึงสภาพความต้องการของชุมชน

4.1.3 ส่วนการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรนั้น พบว่ามีปัญหาค่อนข้างน้อย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการวางแผน การกำหนดชั่วโมงสอนหรือครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความรู้ ความสามารถ แต่ในส่วนของการวิจัย และสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย มีปัญหาอยู่บ้างในระดับ ปานกลาง

4.1.4 การดำเนินการบริหารหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ครูและบุคลากรไม่ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดครูเข้าสอนประจำชั้น ประจำวิชา การมีครูอัตราจ้างหรือการประชาสัมพันธ์นั้นเป็นปัญหา ในระดับน้อย แต่ในส่วน of ครูและบุคลากรมีความรู้

ความสามารถไม่ตรงกับสาระการเรียนรู้ หรือมีบุคลากรไม่เพียงพอ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก

4.1.5 เรื่องการนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ การนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง หรือความร่วมมือที่จะพัฒนาอยู่ในระดับน้อย แต่ในส่วนของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประเมินผลการใช้หลักสูตร การจัดทำระบบข้อมูล พื้นฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา หรือแม้กระทั่งความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำเครื่องมือ หรือการประเมินคุณภาพหลาย ยังเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

4.1.6 ปัญหาด้านการสรุปผลการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความรู้ ความเข้าใจ การเรียนการสอนแบบ ดั้งเดิม คือ ครูเป็นผู้ให้ความรู้แก่เด็กฝ่ายเดียว ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความกระตือรือร้น ในการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ขาดการวิจัยด้านการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การสรุปผล การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปได้อย่างน้อย เนื่องจากหลักสูตรที่มีอยู่ไม่สมบูรณ์ บุคลากรไม่มีความรู้ ความเข้าใจในจุดหมาย หลักสูตร โครงสร้างและวิธีการจัดการเรียนการสอน เป็นปัญหาในระดับปานกลาง แต่ สถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์หลักสูตร แก่ บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นปัญหาในระดับน้อย สำหรับผู้บริหาร

4.1.7 ด้านการปรับปรุงพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการพัฒนา ความขาดแคลนหลายๆ อย่าง การปรับปรุงพัฒนาไม่ตรง ประเด็นปัญหา เนื้อหาสาระของผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมีมากเกินไป เป็นปัญหาอยู่ในระดับปาน กลาง และปัญหาในการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร เป็น ปัญหาในระดับน้อย

4.2 ปัญหาของครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สรุปในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

4.2.1 ด้านการเตรียมความพร้อม พบว่า ในความคิดเห็นของครูวิชาการ โรงเรียน ขนาดเล็กนั้นพบว่ามีปัญหาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรที่แต่งตั้ง ขึ้นมาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง สถานศึกษามีบุคลากรไม่เพียงพอในการดำเนินการพัฒนา ครูและบุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษามีงบประมาณไม่ เพียงพอ ตลอดจนขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและความต้องการของชุมชน ในส่วนของ สถานศึกษาที่ขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ คู่มือครูที่จะใช้เป็นแนวทาง หรือบุคลากรไม่มีทักษะในการ ทำงานเป็นทีมและขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

4.2.2 การจัดทำสาระของหลักสูตร ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือเป็นปัญหาอย่างมาก เรียงตามลำดับได้แก่ ครูและบุคลากรไม่ได้ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างทอ่งแท้ การจัดทำสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ไม่มีการปรับสภาพให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น มีระยะเวลาในการจัดทำน้อยทำให้ต้องเร่งรีบทำและไม่มีเวลาทบทวน ตรวจสอบ ตลอดจนขาดการวิเคราะห์สาระของหลักสูตรที่จะดำเนินการพัฒนา และสุดท้ายครูและบุคลากรขาดการประเมินผู้เรียน รวมทั้งสภาพความต้องการของชุมชน เป็นต้น

4.2.3 ปัญหาด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สรุปได้ว่า เป็นปัญหามาก คือสถานศึกษาขาดความรู้ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดการวิจัยกิจกรรม และเนื้อหา สาระการเรียนรู้ ขาดความรู้ ไม่ได้รับการอบรมชี้แจงที่จะใช้หลักสูตรใหม่ และขาดการวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง ในส่วนของการกำหนดชั่วโมงสอนอยู่ในอัตราส่วนที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหา และเวลานั้นอยู่ในระดับปานกลาง

4.2.4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กชี้ให้เห็นว่า เป็นปัญหามากเช่นกัน เรียงตามลำดับคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร สถานศึกษามีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับสาระการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน มีครูและบุคลากรไม่เพียงพอต้องรับผิดชอบหลายชั้นและต้องสอนหลายกลุ่มสาระ การจัดครูเข้าสอนประจำชั้น/ประจำวิชาไม่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ในส่วนของการประชาสัมพันธ์หลักสูตร เป็นปัญหาระดับปานกลาง แต่ส่วนหนึ่งเป็นปัญหาน้อย ในเรื่องของบุคลากรของสถานศึกษาบางแห่งเป็นครูอัตราจ้างชั่วคราวมักจะลาออกกลางคัน ทำให้งานไม่ต่อเนื่อง

4.2.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมิน ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า เป็นปัญหามากทั้งหมด ได้แก่ การจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาไม่ครอบคลุมสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูและบุคลากรขาดการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้บริหารขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ครูและบุคลากรไม่รู้ ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำเครื่องมือและการประเมินผล สุดท้าย ขาดความร่วมมือในการพัฒนาอย่างจริงจัง

4.2.6 การสรุปผลการดำเนินงาน ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กนั้น เป็นปัญหามาก คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ยังมีวัฒนธรรมการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม การสรุปผลการพัฒนาเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากหลักสูตรที่มีอยู่ไม่

สมบูรณ์ ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความกระตือรือร้น และไม่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ โครงสร้าง และวิธีการจัดการเรียนการสอน เป็นปัญหาระดับปานกลางในเรื่องของสถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์หลักสูตร แก่ บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน

4.2.7 ส่วนใน ด้านการปรับปรุงพัฒนา ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นปัญหาในระดับมากทั้งหมด คือ สถานศึกษามีความขาดแคลนหลายๆ อย่างในการปรับปรุงพัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการพัฒนา มีเนื้อหาสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมากเกินไป ไม่มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสุดท้ายคือการปรับปรุงพัฒนาแต่ละกลุ่มสาระไม่ตรงกับประเด็นปัญหา เช่น โครงสร้าง เนื้อหา สาระ และ กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

4.3 ปัญหาของครูวิชาการโรงเรียนขนาดกลาง สรุปในแง่จะดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

4.3.1 ด้านการเตรียมความพร้อม ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดกลาง พบว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ สถานศึกษาขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ คู่มือครูที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นมาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีงบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินการพัฒนา เนื่องจากไม่มีการวางแผนล่วงหน้า ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชน และอีกอย่างหนึ่ง ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร แต่ที่เป็นปัญหามาก คือ สถานศึกษามีบุคลากรไม่เพียงพอในการดำเนินการพัฒนา เนื่องจากเนื้อหาสาระการเรียนรู้มีมาก ส่วนปัญหาด้านบุคลากรไม่มีทักษะในการทำงานเป็นทีม และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นปัญหาในระดับน้อย

4.3.2 การจัดทำสาระของหลักสูตร ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดกลางนั้น เป็นปัญหาในระดับปานกลาง ทุกรายการเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้ สถานศึกษามีระยะเวลาในการจัดทำน้อย ทำให้ต้องเร่งรีบทำ และไม่มีเวลาทบทวนตรวจสอบ รองลงไปคือ ขาดการวิเคราะห์ข้อมูล สาระหลักสูตรที่จะดำเนินการพัฒนา ขาดการประเมินผู้เรียนรวมทั้งสภาพความต้องการของชุมชนและการจัดทำสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค ตามมาตรฐานและหลักสูตรแกนกลาง ไม่มีการปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

4.3.3 ปัญหาด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดกลาง นั้นพบว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลางคือ สถานศึกษาขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูและบุคลากรขาดการวิจัยกิจกรรมและเนื้อหาสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขาดการวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ

ขาดความรู้ ไม่ได้รับการอบรมชี้แจงในการที่จะใช้หลักสูตรใหม่ ในส่วนของการกำหนดชั่วโมงสอนอยู่ในอัตราส่วนที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาและเวลานั้น เป็นปัญหาน้อย

4.3.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ในความคิดเห็นของครูวิชาการ โรงเรียนขนาดกลาง ชี้ให้เห็นว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ สถานศึกษามีครูและบุคลากรไม่เพียงพอ ต้องรับผิดชอบหลายชั้น และต้องสอนหลายกลุ่มสาระ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับสาระการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน ขาดการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร การจัดครูเข้าสอนประจำชั้น/ประจำวิชาไม่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและประสบการณ์ ตลอดจนขาดการประชาสัมพันธ์หลักสูตร และที่เป็นปัญหาน้อย คือ บุคลากรของสถานศึกษาส่วนหนึ่ง เป็นครูอัตราจ้างชั่วคราว มักจะลาออกกลางคันทำให้งานไม่ต่อเนื่อง

4.3.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมิน ในความคิดเห็นของครูวิชาการ โรงเรียนขนาดกลาง เห็นว่า ทั้งหมดเป็นปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่รู้ ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำเครื่องมือ ขาดแนวข้อสังเกตแบบประเมินที่หลากหลาย ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นความต้องการ และความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ การจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานไม่ครอบคลุมสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และสุดท้ายคือครูและบุคลากรไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาอย่างจริงจัง

4.3.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดกลางนั้น พบว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับคือ ครูและบุคลากรส่วนใหญ่ยังมีวัฒนธรรมการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม คือ ครูเป็นผู้ให้ความรู้แก่เด็กฝ่ายเดียว รองลงไปบุคลากรขาดความกระตือรือร้นในการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ขาดการวิจัยด้านการพัฒนา และสรุปพัฒนาเป็นไปได้อ่อนช้อยเนื่องจากหลักสูตรที่มีอยู่ไม่สมบูรณ์ ขาดการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนบุคลากรไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และวิธีการจัดการเรียนการสอน

4.3.7 ในด้านการปรับปรุงพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดกลาง ได้แก่ สาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มมีเนื้อหาสาระบรรจุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมากเกินไป ความที่ต้องขาดแคลนหลายๆ อย่าง ไม่มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการพัฒนา การปรับปรุงพัฒนาแต่ละกลุ่มสาระ ไม่ตรงกับประเด็นปัญหา เช่น

โครงสร้างเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ ไม่มีการกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนา ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นปัญหาในระดับปานกลาง

4.4 ปัญหาของครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน สรุปลในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

4.4.1 ด้านการเตรียมความพร้อม ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่ นั้น เป็นปัญหาในระดับน้อย ถึงน้อยที่สุด เรียงตามลำดับคือ สถานศึกษามีบุคลากรไม่เพียงพอ ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและความต้องการของชุมชน เรื่องของงบประมาณไม่เพียงพอ การขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ คู่มือครู คณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นมาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่จะไม่ค่อยพบปัญหาเหล่านี้ และที่เป็นปัญหาน้อยที่สุดคือ ครูและบุคลากรไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา และบุคลากรไม่มีทักษะในการทำงานเป็นทีม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น

4.4.2 การจัดทำสาระของหลักสูตร ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่ เกือบทั้งหมด พบว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด เรียงตามลำดับคือ ระยะเวลาในการจัดทำ ครูและบุคลากรขาดการประเมินผู้เรียน รวมทั้งสภาพความต้องการของชุมชน ขาดการวิเคราะห์สาระหลักสูตรที่จะดำเนินการพัฒนา การจัดทำสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตามมาตรฐานและหลักสูตรแกนกลาง การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นต้น

4.4.3 ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ก็สรุปได้ว่าโรงเรียนขนาดใหญ่จะไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องเหล่านี้ ได้แก่ สถานศึกษาขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรขาดความรู้ ขาดการวิจัยกิจกรรมและเนื้อหา การกำหนดชั่วโมงสอนที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาและเวลา หรือสถานศึกษาขาดการวางแผน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง เป็นต้น

4.4.4 ในด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ในความคิดเห็น ของครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่นั้น พบว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ในเรื่องต่อไปนี้ ครูและบุคลากรไม่เพียงพอ การจัดครูเข้าสอนประจำชั้น / ประจำวิชา การขาดการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การมีครูอัตราจ้างชั่วคราว หรือความรู้ ความสามารถของบุคลากร ไม่ตรงกับสาระการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ เรื่องต่างๆ เหล่านี้จะไม่ค่อยมีปัญหาในด้านการดำเนินการบริหารของโรงเรียนขนาดใหญ่

4.4.5 ปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมิน ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่ทั้งหมด บอกได้ว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับ น้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ การขาดการนิเทศ ติดตาม กำกับ และประเมินผลอย่างต่อเนื่องของผู้บริหาร การจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ไม่ครอบคลุมสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญา

ท้องถิ่น บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้หลักสูตร ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา บุคลากรไม่รู้ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำเครื่องมือหรือความร่วมมือในการพัฒนา เป็นต้น

4.4.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่ นั้น สรุปได้ว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของครูและบุคลากร มีวัฒนธรรมการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ขาดความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การสรุปผลการดำเนินการพัฒนา ความรู้ความเข้าใจในจุดหมาย หลักการ โครงสร้างและวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเรื่องของการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

4.4.7 ปัญหาด้านการปรับปรุงพัฒนา ในความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการพัฒนา ขอบเขตแคว้นหลายๆ อย่าง การปรับปรุงพัฒนาไม่ตรงประเด็นปัญหา หรือเนื้อหาสาระของการวิเคราะห์ที่คาดหวังมีมากเกินไป การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นปัญหาในระดับน้อยถึงน้อยที่สุดสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่

5. ผลจากกรณีศึกษา (Case Study) โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรประสบความสำเร็จนั้นสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีการประกอบการณ์ มีความรู้ ความสามารถ เอาใจจริง เอาใจมีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะพัฒนาหลักสูตร

5.2 จาการศึกษาที่โรงเรียน ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนนำร่องในการใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่ ทำให้ผู้บริหาร ครูวิชาการและคณะครูทุกคนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการและการพัฒนาหลักสูตร

5.3 ความใกล้ชิดและความเป็นกันเองของผู้บริหารกับบุคลากรภายในโรงเรียนทุกกลุ่มและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการที่ผู้บริหารได้อยู่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ทุกครั้งที่มีการจัดหมายในการจัดทำหลักสูตร การประชุมปรึกษาหารือบ่อยๆ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งผู้บริหารมีเวลาให้กับคณะครูคือผู้บริหารจะพักนอนอยู่ในโรงเรียน

5.4 ความจริงใจและจริงใจของผู้บริหาร ทำให้คณะครูและบุคลากร เกิดความรัก ความสามัคคีและเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความร่วมมือ ที่จะเกิดการพัฒนา

5.5 การเป็นนิติบุคคลของโรงเรียน จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีเอกภาพและเอกเทศ ที่จะบริหารจัดการ ทำให้เกิดความสะดวก เกิดความคล่องตัวที่จะดำเนินการด้านงานวิชาการได้มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงบทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอจอมทอง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูวิชาการของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ในเรื่องบทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาหลักสูตร

ผู้บริหารจะมีบทบาททั้งในด้านการเตรียมความพร้อม โดยเฉพาะได้มีการจัดวางแผนพัฒนา ซึ่งผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จะร่วมกันในการกำหนดนโยบาย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของท้องถิ่น ในปัจจุบันนี้ต้องเน้นหนักในเรื่องการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักและให้เกิดการพัฒนา ซึ่งอาจจะขัดแย้งกับผลการวิจัยของ สุชาดา บุญฤทธิ์ (2538) ที่ได้ศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ว่า การแต่งตั้งบุคลากรไม่ครอบคลุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการประเมินผลหลังใช้แผนการเรียน เพราะคณะผู้จัดทำไม่เข้าใจกระบวนการพัฒนาหลักสูตร จึงไม่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า ไม่มีบุคลากรในการติดตามผล และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อย นโยบายจึงไม่ต่อเนื่อง ทำให้ปัญหาและข้อบกพร่องของแผนการสอน ไม่ได้รับการพัฒนา ครูจึงไม่เห็นความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น และไม่ใช้แผนการสอนอย่างแท้จริง

ส่วนในด้านการจัดทำตารางสอนหลักสูตร การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรและการบริหารหลักสูตรนั้น ก็พบเช่นเดียวกันว่าผู้บริหารได้มีการส่งเสริมคณะครูให้สามารถจัดทำตารางของหลักสูตร มีการจัดเตรียมเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร มีการอบรมสัมมนา ประชุมชี้แจง สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการประสานงาน เป็นผู้ทางวิชาการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาและให้คำปรึกษา ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรัช สุเมธาพันธ์ (2531) ได้ศึกษาบทบาทของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ผู้นำการใช้หลักสูตร พบว่า บทบาทการบริหารงานของผู้บริหาร ผู้นำการใช้หลักสูตรครอบคลุมลักษณะงาน ทั้ง 10 ด้าน ที่ปฏิบัติจริงมาก คือ การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอนและวิธีสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้สื่อการเรียนการสอน ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นต้น

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมิน การสรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะได้มีการแนะนำช่วยเหลือ และการติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบปัญหาที่มีการนำปรับปรุงแก้ไข มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ มีการประสานเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรประสบความสำเร็จและ

โรงเรียนมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญจันทร์ ธนาวิภาส (2535) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาของการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยกำหนดนโยบาย จัดเตรียมบุคลากร จัดเตรียมสถานที่ งบประมาณ มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร จัดหาวัสดุหลักสูตรไว้บริการแก่ครู แนะนำให้ครูใช้ทรัพยากรจากท้องถิ่น จัดให้มีกรณีศึกษา ติดตามผลและประเมินผลการปฏิบัติการสอนของครู โดยหัวหน้ากลุ่ม/ภาควิชา มีส่วนร่วมในการเตรียมการแต่ละด้าน

2. ความคิดเห็นของครูวิชาการ โรงเรียน ทั้ง 3 ขนาด เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร ซึ่งได้มีการจัดทำแผนพัฒนา โดยคณะครูและผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบายร่วมกัน มีการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย ที่เป็นที่ยอมรับ โดยคำนึงถึงสภาพของสังคมที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ความต้องการของท้องถิ่น และศักยภาพของสถานศึกษา แต่เรื่องของการนำสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความพร้อมในด้านต่างๆ จะดีกว่า ได้แก่ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี งบประมาณตลอดถึงจำนวนบุคลากร เป็นต้น

การจัดทำสาระเชิงหลักสูตร ผู้บริหารของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด จัดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะครูสามารถทำได้ โดยศึกษาหลักสูตร เอกสารประกอบ จัดอบรมให้ความรู้ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด สำหรับการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ นั้น มีการปฏิบัติมากในโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้ ที่นั่นก็น่าจะเกี่ยวข้องกับความพร้อมของโรงเรียนและชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร มีการจัดประชุมชี้แจงการกำหนดสาระการเรียนรู้ แต่ในเรื่องของการจัดทำหน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารจะมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีงานอื่นทำมาก ไม่ค่อยมีเวลา หรือมีบุคลากรน้อย จึงเกิดมีการอาสาสมัครเพียงคนเดียวคนหนึ่งเกิดขึ้น แล้วอาสาทำเอง

การดำเนินและการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารของทั้ง 3 โรงเรียนได้แสดงภาวะผู้นำการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร มีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา และให้คำปรึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมไปถึงการจัดหา นอกจากนี้ยังพบว่า การวิจัยและการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่า ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี ชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ และ

เกิดการแข่งขันในหมู่คณะครูด้วยกัน ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อำไพ ดินะมาส (2535) ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมการใช้หลักสูตร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าหมวด เห็นด้วยอย่างมากว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมทุกด้าน โดยเฉพาะการกำหนดให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน มีการศึกษาจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับผู้เรียนและผู้ปกครอง แต่ก็มีส่วนหนึ่งของผลการวิจัยที่สนับสนุนความไม่พร้อมของโรงเรียนขนาดเล็กคือ โรงเรียนมีเอกสารหลักสูตรและหนังสือเรียนไม่ครบ หนังสือคู่มือหนังสือประกอบการสอนยังมีไม่เพียงพอ มีความขาดแคลนมาก ในส่วนสื่อการเรียน การเรียนและแหล่งวิทยาการในห้องอื่น

การนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมิน พร้อมด้วยการสรุปผลการดำเนินงานและการปรับปรุงพัฒนา ในความคิดเห็นของผู้บริหาร ต่อบทบาทของผู้บริหาร นั้น ถึงแม้ว่าจะมีการปฏิบัติ มีการติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ มีการนำผลการจัดทำปรับปรุงแก้ไข หรือการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรที่ดี แต่ก็พบการปฏิบัติได้ดี ปฏิบัติได้มากในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะในเรื่องของการนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมิน หรือการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในห้องอื่น มีการปฏิบัติน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความพร้อมในด้านต่างๆ ของโรงเรียน เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่ มักจะตั้งอยู่ในชุมชนขนาดใหญ่เช่นเดียวกัน

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูวิชาการในเรื่อง บทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

เนื้อหาสาระทั้ง 7 ด้าน คือ การเตรียมความพร้อม การจัดทำเนื้อหาสาระของหลักสูตร การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมิน การสรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา ถึงแม้ว่าทั้งหมดที่กล่าวมา ทั้งผู้บริหารและครูวิชาการมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันทุกเรื่อง แต่ก็มีเพียงบางส่วนที่ความคิดเห็นไม่ตรงกัน ได้แก่ คณะครูไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การกำหนดให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร การประสานงานอย่างต่อเนื่อง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของโรงเรียน การประเมินการจัดทำหลักสูตรที่ทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สวัสดิ์ เมฆพยัพ (2534) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังในการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติในบทบาทที่เป็นจริงมาก และคาดหวังว่าคงปฏิบัติมากเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่าผู้บริหารโรงเรียน เห็นว่า งานนิเทศการศึกษาปฏิบัติจริงปานกลาง ส่วนงานอื่นๆ อีก 8 งานนั้น ปฏิบัติมากสำหรับครูวิชาการเห็นว่า ผู้บริหารได้ปฏิบัติจริงมาก 5 งาน ได้แก่ งานด้านหลักสูตร และการนำ

หลักสูตรไปใช้ งานวัดและประเมินผล งานวางแผน การกำหนดวิธีการดำเนินงานทางวิชาการ และงานเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน ปฏิบัติปานกลาง 4 งาน ได้แก่ งานด้านวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษาและงานประชุมอบรมทางวิชาการ ส่วนบทบาทที่คาดหวัง ทั้งผู้บริหารและครูวิชาการ เห็นว่า ควรปฏิบัติมากทุก ๆ ด้าน

4. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตร ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา ตามขอบเขตของเนื้อหาทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม การจัดทำสาระของหลักสูตร การวางแผน ดำเนินการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมินผล การดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา ซึ่งปัญหาทั้งหมด แยกออกตามระดับ ได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับมาก ได้แก่ บุคลากรไม่เพียงพอที่จะดำเนินการพัฒนา เนื่องจากเนื้อหา สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรมีมาก บุคลากรมีความรู้ ความสามารถไม่ตรงกับสาระการเรียนรู้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะพบในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง

2. ระดับปานกลาง ได้แก่ คณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นมาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ขาดสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย คู่มือครู ขาดงบประมาณ การวิเคราะห์สาระหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูล หรือการประเมินผู้เรียน ความต้องการของชุมชน การวิจัยเพื่อพัฒนา ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้หลักสูตร การจัดทำระบบ ข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นความต้องการ และความจำเป็นของสถานศึกษา รวมไปถึงการจัดทำเครื่องมือหรือกรประเมินที่หลากหลาย ครูส่วนใหญ่ยังมีวัฒนธรรมการสอนแบบดั้งเดิม การความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และการปรับปรุงพัฒนาไม่ตรงกับประเด็นปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเมธ ประภาสวัสดิ (2531) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาทางวิชาการและความคิดเห็นของครูวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดประเมินผล มีปัญหามากที่สุด สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน คือ งบประมาณที่ต้องรับผิดชอบมากเกินไป ครูขาดความกระตือรือร้น บุคลากรในโรงเรียนมีน้อย และขาดแคลนครูที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ขาดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับ จังหวัด ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียนและระดับโรงเรียน ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา 2521 และผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

3. ระดับน้อย ได้แก่ การวางแผน การกำหนดชั่วโมงสอน ครูไม่ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดครูเข้าสอนประจำชั้น ประจำวิชา การมีครูอัตราจ้างชั่วคราว การประชาสัมพันธ์ หลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง ความร่วมมือในการพัฒนาและการกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรม เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร

จากปัญหาทั้งหมดทุกด้านที่กล่าวมาจะเห็นว่า ในความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะมีเพียงระดับมาก ระดับปานกลางและระดับน้อยเท่านั้น จะไม่มีในระดับมากที่สุดหรือน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โครงสร้างของการบริหารจัดการในปัจจุบันก็ดี ความรู้ ความสามารถในการกระจายอำนาจ การบังคับบัญชาให้ผู้บริหารได้ปฏิบัติได้สะดวกยิ่งขึ้น จึงทำให้คณะครูให้ความร่วมมือและสนับสนุน ปฏิบัติตามคำสั่ง และที่สำคัญคือครูจะต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อที่จะยกระดับมาตรฐานของการศึกษาและเลื่อนวิทยฐานะของตนเองให้สูงขึ้น

5. ปัญหาและอุปสรรคตามความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก ตามเนื้อหาสาระครอบคลุมทั้ง 7 ด้านและแยกตามระดับของปัญหา ได้ดังนี้

1. ระดับมาก ได้แก่ คณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นมาไม่เข้าใจบทบาท หน้าที่ของตนเอง สถานศึกษามีบุคลากรไม่เพียงพอและไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร มีงบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและความต้องการของชุมชน การจัดทำสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ไม่มีการปรับสภาพให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น มีเวลาในการจัดทำน้อย ขาดการประเมินผู้เรียนรวมถึงความต้องการของผู้เรียนและชุมชน สถานศึกษาดูแลและวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ขาดการวิจัยกิจกรรม ไม่ได้รับการอบรมชี้แจงที่จะใช้หลักสูตรใหม่ ขาดการวางแผนต่อเนื่อง การจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานไม่ครอบคลุมสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหารขาดการวิเคราะห์ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ครูไม่เข้าใจวิธีการจัดทำเครื่องมือและการประเมินผล และยังมีวัฒนธรรมการสอนแบบดั้งเดิมขาดความกระตือรือร้น ไม่เข้าใจในหลักการ โครงสร้างของหลักสูตร นอกจากนั้นยังมีความขาดแคลนหลายๆ อย่างในการปรับปรุงพัฒนา ขาดการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวโน้มของการพัฒนา ไม่มีการกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและสุดท้ายคือการปรับปรุงพัฒนา แต่ละกลุ่มสาระไม่ตรงกับประเด็นปัญหา เช่น โครงสร้าง เนื้อหา สาระและกิจกรรมการเรียนรู้เป็นต้น ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สุชาดา บุญฤทธิ์ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ของจังหวัดบึงกาฬ สอน พบว่า ครูจัดกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีกิจกรรมที่หลากหลายแต่ยังขาดแคลนวัสดุหลักสูตร บุคลากรที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตรขาดความรู้ มีเวลาในการพัฒนาหลักสูตรน้อย เพราะต้องมียานประจำ การแต่งตั้งบุคลากรไม่ครอบคลุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการประเมินผลหลังใช้แผนการสอน เพราะคณะครูที่จัดทำไม่เข้าใจกระบวนการพัฒนาหลักสูตร จึงไม่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า ไม่มีบุคลากรในการติดตามผล และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อย นโยบายจึงไม่ต่อเนื่อง ทำให้ปัญหาและข้อบกพร่องของแผนการสอน ไม่ได้รับการพิจารณา ครูจึงไม่เห็นความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น และไม่ใช้แผนการสอนอย่างแท้จริง

2. ระดับปานกลาง ได้แก่ สถานศึกษาขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ครูมือครูที่จะใช้เป็นแนวทาง บุคลากรไม่มีทักษะในการทำงานเป็นทีม ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน การกำหนดชั่วโมงสอนอยู่ในอัตราส่วนที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาและเวลา ขาดการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ถึงแม้ว่าปัญหาในระดับปานกลางจะมีน้อย แต่ก็เป็นเรื่องที่สำคัญ เช่น การมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีมเพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรน้อยพูดคุยและตกลงกันได้ง่าย

3. ระดับน้อย จะมีอยู่เรื่องเดียวคือ บุคลากรของสถานศึกษาบางแห่ง เป็นครูอัตราจ้างชั่วคราว มักจะลาออกกลางคัน ทำให้งานไม่ต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ ส่วนใหญ่แล้ว ครูอัตราจ้างจะเป็นบุคลากรที่มีความตั้งใจ เอาใจจริง เอาใจ มี การตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา และส่วนมากจะมาจากคนที่เรียนจบมาใหม่ๆ ไฟแรง จึงไม่มีปัญหา

6. ปัญหาและอุปสรรคตามความคิดเห็นของครูวิชาการ โรงเรียนขนาดกลาง ตามเนื้อหาสาระครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน และแยกตามระดับของปัญหาได้ ดังต่อไปนี้

1. ระดับมาก จะมีเพียงปัญหาเดียว คือ สถานศึกษามีบุคลากรไม่เพียงพอในการดำเนินการพัฒนา เนื่องจากเนื้อหาสาระการเรียนรู้มีมาก ซึ่งเป็นปัญหาที่คล้ายกับโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ระดับปานกลาง ได้แก่ สถานศึกษาขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ครูมือครู คณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นมาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชน มีเวลาในการจัดทำน้อย ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลสาระของหลักสูตร ขาดการประเมินผู้เรียน การจัดทำสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ไม่มีการปรับสภาพให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ขาดการวิจัยกิจกรรมและเนื้อหา ขาดการวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่ได้รับการอบรมชี้แจงในการที่จะใช้หลักสูตรใหม่ บุคลากรมีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับภาระการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน ครูไม่เข้าใจวิธีการจัดทำเครื่องมือและวิธีสร้างแบบประเมินที่หลากหลาย ผู้บริหารขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลพื้นฐานไม่ครอบคลุมสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคลากรไม่ให้ความสำคัญร่วมมือ และยังมีวัฒนธรรมการสอนแบบดั้งเดิม ขาดความกระตือรือร้น การที่ต้องขาดแคลนหลายๆอย่าง ไม่มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการพัฒนา การปรับปรุงพัฒนาแต่ละกลุ่มสาระไม่ตรงประเด็นปัญหา ไม่มีการกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนา ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญจันทร์ ธนาวิภาส (2535) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาของการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ ความไม่พร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย งบประมาณไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากร

ท้องถิ่นและขาดความรู้ทักษะในการนิเทศหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมและดำเนินการโดย
ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

3. ระดับน้อย ได้แก่ บุคลากรไม่มีทักษะในการทำงานเป็นทีม ขาดการมีส่วนร่วม
ของชุมชน การกำหนดชั่วโมงสอนอยู่ในอัตราส่วนที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาและเวลา และบุคลากร
ส่วนหนึ่งเป็นครูอัตราจ้างชั่วคราว มักจะลาออกกลางคัน

7. ปัญหาและอุปสรรคตามความคิดเห็นของครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่ ตามเนื้อหา
สาระครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน และแยกตามระดับของปัญหา ซึ่งมีเพียง 2 ระดับได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับน้อย ได้แก่ สถานศึกษามีบุคลากรไม่เพียงพอ ขาดการวิเคราะห์สภาพ
แวดล้อมและความต้องการของชุมชน เรื่องงบประมาณไม่เพียงพอ การขาดสื่อวัสดุอุปกรณ์ คู่มือ
ครู และคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นมาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งในโรงเรียนขนาดใหญ่
ดังที่กล่าวมาถือว่าเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งจะแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและ
โรงเรียนขนาดเล็ก

2. ระดับน้อยที่สุด ซึ่งที่เหลือนอกจากนี้ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม ในส่วน
ของครูและบุคลากรไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร บุคลากรไม่มีทักษะในการ
ทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำ
สาระของหลักสูตร การวางแผนดำเนินการหลักสูตร การบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับติดตาม
และการประเมิน การสรุปผลการดำเนินงานและการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ทั้งหมดที่กล่าวมาถือว่าเป็น
เรื่องที่มีปัญหาน้อยที่สุด สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียน
ขนาดใหญ่จะมีความพร้อมในทุกๆ ด้านโดยเฉพาะความพร้อมด้านบุคลากร และงบประมาณ แหล่งที่มา
ของงบประมาณ คณะกรรมการและสนับสนุนจากชุมชน ทำให้การบริหารจัดการในโรงเรียนขนาดใหญ่
ค่อนข้างจะมีประสิทธิภาพสำเร็จ และที่สำคัญที่สุดประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ และบทบาท
ที่แท้จริงในการเป็นผู้นำที่จะพัฒนางานวิชาการ พัฒนาหลักสูตร ของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรจะมีการดำเนินการพัฒนาทุกปี เนื่องจาก
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แนวคิด หลักการ ภาวะเหตุการณ์ ในปัจจุบันย่อมมีการปรับเปลี่ยน
และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

1.2 ควรมีการพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความพร้อม
ความสามารถในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและการ

ประเมิน ช่วยเหลือ ชี้นำ เสริมสร้างขวัญ กำลังใจแก่บุคลากรอย่างจริงจังและจริงใจ และต่อเนื่อง เป็นสิ่งจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา

1.3 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ถือเป็นผลงานทางวิชาการของทั้งผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครู บุคลากร สามารถนำไปประกอบผลงาน เพื่อขอกำหนดและเลื่อนตำแหน่ง หรือวิทยฐานะให้สูงขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะ การทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรได้มีการศึกษาวิจัย เรื่องมาตรฐานในการประเมินภาวะของงาน คำนึงงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ผ่านมา

2.2 การศึกษารายกรณีหรือกรณีศึกษา (Case Study) ควรจะศึกษาถึง โรงเรียนขนาดเล็ก หรือโรงเรียนอื่นๆ บ้าง หรือโรงเรียนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบของการจัดทำและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ในส่วนที่โรงเรียนเป็นผู้จัดทำ

2.4 ควรศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนที่มี สภาพพื้นที่ ขนาดที่ตั้งไม่เหมือนกัน